

Böcker att notera

Doktorsavhandlingar

- Thomas Arentzen, *Virginity Recast. Romanos and the Mother of God*. Diss., Lunds univ., 2014. xiv + 279 s. ISBN 978-91-7473-846-9
Avhandlingen undersöker hur Jungfru Maria skildras i grekisk liturgisk poesi av den store bysantinske hymndiktaren Romanos Meloden (ca 490–560). Framträder bilden av en jungfru som samtidigt är en fruktsam Moder, dessutom en frispråkig och mäktig medlare mellan himmel och jord.
- David Gudmundsson, *Konfessionell krigsmakt. Predikan och bön i den svenska armén 1611–1721*. Bibliotheca historico-ecclesiastica Lundensis, 56. Malmö: Universus Academic Press, 2014. 256 s. ISBN 978-91-8743-906-3 (inb)
Avhandlingen undersöker fältpredikan och soldaters bönböcker under den svenska stormaktstiden, särskilt dess senare del. En recension kommer att publiceras i SGL 2015.
- Dan Nässelqvist, *Public Reading and Aural Intensity. An Analysis of the Soundscape in John 1–4*. Diss., Lunds univ., 2014. vi + 313 s. ISBN 978-91-7473-985-5
Denna avhandling i Nya testamentets exegetik innehåller en för liturgivetenskapen viktig undersökning av lektorns roll i liturgin under de två första århundradena e.Kr., hans utbildning, hans sociala status och hans möjligheter att påverka åhörarnas uppfattning av de bibliska texterna.
- Andreas Westergren, *Sketching the Invisible. Patterns of Church and City in Theodoret of Cyrrhus' Philotheos Historia*. Diss., Lunds univ., 2012. xiv + 342 s. ISBN 978-91-7473-382-2
Avhandlingen undersöker ett urval av de korta asketbiografier som finns i *Philotheos Historia*. Analysen av kyrkosyn(er) och av förhållandet mellan asketer och biskopar är värdefull för förståelsen av kyrkolivet i östra medelhavsområdet på 300- och 400-talen.

Övrigt

Den franske kammartjänarens resa. Minnen från länderna i norr på 1660-talet. Övers. av Mari Bacquin och Ingemar Oscarsson, inledning och kommentarer av Ingemar Oscarsson. [Stockholm]: Atlantis, 2013. 287 s. ISBN 978-91-7353-608-0
I denna skildring av en resa i Sverige (delvis även Danmark och England) år 1663 ger en fransk katolsk kammartjänare sina intryck av natur och kultur, helg och vardag. Hans beskrivningar av dåtidens kyrkoliv är naiva men upplysande och ofta överraskande. En gudstjänst i sockenkyrkan i Börringe beskrivs på s. 105–107, Lunds domkyrka och sägnen om hur den byggdes på s. 112–115, en katolsk gudstjänst hos den franske residenten i Stockholm på s. 136–138, den lutherska gudstjänsten i Stockholm på s. 146–149, begravningar och begravnings seder på s. 152–156, julfirande, fastedagar m.m. på s. 156–159, bröllopsseder på s. 172 f. och kyrkorna i Gamla stan på s. 182 f.

Den gudomliga liturgin av vår fader bland de heliga, Johannes Chrysostomos. [Ryggtitel: *Chrysostomos-liturgin*] En nyöversättning, red. Sergius Colliander, Michael Hjälms, Paul Nordgren & Mikael Sundkvist. Stiftelsen för Finlands ortodoxa kulturcentrum, publikationsserie 6/2012. Helsingfors: Finlands ortodoxa kyrka & Anastasis Media, 2012. 82 s. ISBN 978-91-978719-3-8
Denna nyöversättning av Chrysostomos-liturgin är godkänd för användning tills vidare av Finlands ortodoxa kyrkas biskopsmöte den 27 mars 2012. Språket är modernt med undantag för vissa särskilt traditionstyngda texter, men det ligger samtidigt mycket nära det grekiska originalet; till exempel lyder början av Herrens bön ”Fader vår som är i himlarna”.

Job Getcha, *The Typikon Decoded. An Explanation of Byzantine Liturgical Practice*, translated by Paul Meyendorff. Yonkers, NY: St. Vladimir's Seminary Press, 2012. 313 s. ISBN 978-088141-412-7
Den bysantinska liturgin är svårtillgänglig och de dokument som reglerar den komplexa. Denna bok, som är baserad på författarens undervisning vid Institut Saint-Serge i Paris, täcker hela det bysantinska kyrkoårets gudstjänster. De liturgiska riternas struktur och innehåll placeras först in i ett historiskt sammanhang varefter de analyseras ingående ur ett praktiskt perspektiv. Författaren, som är av ukrainskt ursprung, valdes 2013 till ny ärkebiskop för det ekumeniska patriarkatets exarkat för ortodoxa församlingar av rysk tradition i Västeuropa (Parisexarkatet).

Lotta Gustafsson, *Medeltidskyrkan i Uppland. Restaurering och rumslig förnyelse under 1900-talet.* Skellefteå: Artos, 2013. 210 s., ill. ISBN 978-91-7580-672-3
Boken är en bearbetad version av författarens doktorsavhandling som presenterades vid KTH i Stockholm 2010. Den fokuserar på restaureringen av kyrkors interiörer och berör restaureringskonstens kärnfrågor, vilket framgår av kapitelrubrikerna: ”Kyrkorummens historiska utveckling” (s. 19–42), ”Känslan av orördhet” (s. 43–84), ”Kontinuitet och förnyelse” (s. 85–120), ”Restaurering eller konservering” (s. 121–146), ”Bevarande av helheten” (s. 147–180) och ”Medeltidskyrkan i Uppland” (s. 181–192).

Svenrobert Lundquist, *Medeltida stenhövare & dopfuntar på Gotland*. Romanska skedet, 1100–1200-talen. [Burgsvik & Mölndal]: Bocksarve Förlag. 176 s., ill. ISBN 978-91-86237-72-1

Denna rikt illustrerade bok kommer att uppskattas främst för sina utsökta foton av gotländsk medeltida stenkonst. De sakupplysningar den innehåller är dessvärre föråldrade och i flera fall otillförlitliga.

Holger Villadsen, *Perikoper og kirkeår i oldkirken. Jerusalem, Konstantinopel og Rom*.

København: Books on Demand, 2010. 212 s. ISBN 978-87-7691-470-7

Boken är en samling artiklar huvudsakligen skrivna och publicerade 1987–1991 med anledning av det då pågående arbetet med en reviderad liturgi för Den Danske Folkekirke. Fokus är frågan om perikopstruktur (de bibliska läsningarnas antal och ordningsföljd) och frågan om principer för bruket av gammaltestamentliga läsningar. Boken bekräftar bl.a. nyare rön som visar att perikoper ur Gamla testamentet *inte* lästes på söndagarna i Rom, Konstantinopel och Jerusalem i äldsta tid. Artiklarna återges i sin ursprungliga form och har följande titlar: "Skrifternes segl: En oversigt over de bibelske læsninger i østkirkens gudstjeneste i 4.-8. århundrede" (s. 11–50); "Epistel eller udgangslæsning" (s. 51–69); "Brugen av Det gamle Testamente i det ældste lektionar fra Jerusalem" (s. 71–100); "Det tidlige perikopesystem i Konstantinopel ifølge Severian af Gabala" (s. 101–127); "Würzburger Comes: En brik til historien om første tekstrække" (s. 129–179); "Bibliografi: Nordisk litteratur om oldkirkelig liturgi" (s. 181–212).

